

Lőrincz Katalin – T. Horváth Attila

Szuahélitanulás Zanzibáron

A Tanzánia Barátai Alapítvány önkénteseiként az a ritka szerencse ért bennünket, hogy szuahéli nyelvet tanulhattunk Zanzibáron, a TAKILUKI (Taasisi ya Kiswahili na Lugha za Kigeni, azaz a Szuahéli és az Idegen Nyelvek Intézete) diákjaiként. Tudomásunk szerint az első diákok voltunk Magyarországról.

Kelet-Afrikában az angol mellett a legfontosabb közvetítőnyelv a szuahéli, ezért van néhány olyan felsőoktatási intézmény, amely a nyelvvel kapcsolatos tudományos kutatások mellett külföldieket – kutatókat, orvosokat, nem kormányzati szervek önkénteseit stb. – is oktat. A legfontosabb ilyen intézmények Dar es Salaamban, Nairobiban, Kampalában és újabban Lamuban vannak, de a fent említett zanzibári iskola is igen jelentős. A szuahéli intézet a mindössze néhány éve alapított Zanzibári Állami Egyetem (State University of Zanzibar, azaz SUZA) része.

Aki nem járt még a harmadik világ felsőoktatási intézményeiben, az nehezen tudja elképzelni, hogy sokszor mennyire más körülmények fogadják a diákot. A legtöbb egyetem sokkal nagyobb pénzügyi problémákkal küzd, mint Európa sok hasonló intézménye. Ha valaki tanulni akar, fizetnie kell, de ne gondoljuk, hogy ettől az oktatók sokkal jobban élnek. A legtöbbjüknek nagyon

ügyesen kell lavírozni a mindennapi anyagi gondok útvesztőiben, hogy családjuknak elfogadható körülményeket tudjanak biztosítani.

A külföldi diák számára – tapasztalataink szerint – a legnagyobb problémát mégis inkább a kinti tartózkodás megszervezése jelenti. Mivel nem egy gazdag, jelentős diplomáciai és kulturális kapcsolatokkal rendelkező ország polgáraitól indultunk a vállalkozásnak, ezért mindent saját magunknak kellett megszerveznünk. Ami nem volt túl egyszerű. Afrikával ugyanis az egyre rohamosabban terjedő digitális kultúra ellenére sem könnyű kommunikálni. Az interneten talált e-mail címekre csak igen akadozott válaszokat kaptunk (pontosabban: az utóbbi pár hónapban – sürgetésünk ellenére – semmilyen válasz nem jött). Ezért némi izgalommal – és persze hosszú utazásunk miatt igen fáradtan – léptünk be az intézet kapuján szeptember 30-án. Kellemesen csalódtunk, mert a híres zanzibári vendégszeretetet azonnal megtapasztalhattuk. Farouk tanár úr, a külföldi diákok oktatója és ügyeinek felelőse igen barátságosan fogadott bennünket. Kiderült, hogy megkapta az e-mailjeinket, de nem érezte szükségesnek, hogy válaszoljon. Azonnal intézkedni kezdett, hogy kérésünkhöz híven szállást kapjunk. A TAKILUKI ugyanis lehetőséget biztosít a külföldieknek, hogy családoknál kapjanak szállást, ami nem akármilyen lehetőség a nyelv gyakorlására,

emellett olcsóbb is, mint egy szálloda. Természetesen mi is ezt akartuk. Így kerültünk Zanzibár Kikwajuni nevű részére, egy nagyon kedves özvegyasszony, Mama Bibiye házába, aki korábban a TAKILUKI-ban dolgozott titkárnőként. Mint később kiderült, nagyon sok országból fogadott már vendégeket, laktak nála például amerikaiak, kanadainak, németek, franciák, hollandok, volt olyan, aki hónapokig. Gyerekeinek sok levelezőpartnere volt mindenfelé a világban.

Ha egyetlen gondolattal kellene összefoglalni tapasztalatainkat az iskoláról és a szállásról, akkor a „rendkívüli rugalmasság” kifejezést kell használnunk. Mindenki nagyon segítőkész volt és mindenféle akadályt segítettek leküzdeni. Mivel nem egyforma szinten beszéljük a szuahélit, két külön tanár foglalkozott velünk. Kezdetben napi négy, majd három órát tanulhattunk, de ez csak az iskolai órákat jelentette, hiszen gyakorlatilag a nap minden percében lehetőségünk nyílt a nyelv gyakorlására. Az intézetnek eredetileg egy hónapos modulokra épülő oktatási rendje van, így tanítják a nem szuahéli anyanyelvűeket. Mivel nekünk sajnos csak tizenkét nap állt a rendelkezésünkre, ennek megfelelően alakították át tanításunk rendjét. Már a letelezésük megkezdésekor megkérdezték tanáraink, hogy van-e valamilyen egyéni kérésünk, persze sok egyéb mellett az volt, hogy az építkezéssel kapcsolatos kifejezéseket tanítsák meg nekünk. Az egy tanár/egy diák rendszer egyébként is igen hatékony módja a nyelvtanításnak, ezért úgy érezzük, a lehető legtöbbet hoztuk ki a rendelkezésre álló időből.

A TAKILUKI intézet nagy hangsúlyt helyez arra is, hogy diákjai a zanzibári nevezetességekből is ízelítőt kapjanak. Nagy élmény volt számunkra, hogy tanáraink elkísértek például a piacra vásárolni, megmutatták a különböző árukat és közben sok érdekességet meséltek el. Elvittek minket fűszertúrára is. Sok gazdálkodó szokott ilyesfajta túrákat szervezni, ők utazási irodákkal vagy csak élelmes helyekkel állnak kapcsolatban és némi pénz ellenében bemutatják a turistáknak az egzotikus fűszer- és gyümölcsfélék paradicsomának tartott sziget minden fontos növényét. Láthattunk – egyebek mellett – kókusz, banánt, mangót, szerecsendiót, fahéjat, gyömbért, kakaót, kesudiót, ilang-ilangot és nem utolsósorban szegfűszeget, ami a leghíresebb és legfontosabb kiviteli cikk ma is.

Egy másik napon meglátogattuk a Jozani Forest nemzeti parkot, ahol mangróve-erdőt és a világon csak itt előforduló vöröshátú kolobuszt (*Colobus badius kirkii*) láthat a látogató. Ez a nemzeti park a kontinensen lévő területéhez képest kicsinek számít, de így is nagyon érdekes volt.

Ugyanekkor tekintettük meg a sziget történetének egyéb emlékeit, így például a Marhubi-palota romjait, ahol egykor Seyyid Barghash szultán palotája állott. A tengerparttól nem messze lévő Mangapwani barlangjait a rabszolgakereskedelem idején használták: amikor már nem volt szabad a rabszolgákat adni-venni, titokban kellett őket „tárolni”, erre szolgáltak ezek a barlangok.

Tanárainkéhoz hasonló segítőkészség és rugalmasság volt jellemző szállásadóinkra és családjára is. Gyermekei és unokái is itt laktak, és szemmel láthatóan hozzászoktak már a sok *mzungu*, azaz „fehér ember” lakóhoz. Mivel éppen ramadan idején tartózkodtunk Zanzibáron, kezdetben némi nehézséget okozott, hogy hogyan kezeljük azt a helyzetet, hogy nem lehet enni és inni napközben, ráadásul a legtöbb bolt zárva van. Amikor már kissé kiismertük magunkat, rájöttünk, hogy a zanzibári tolerancia nem legenda: tanáraink és szállásadóink, akik muzulmánok voltak, és persze tartották a vallási előírásokat, mondták, hogy ránk nem vonatkozik a tilalom, ihatunk, ehetünk, csak ne az utcán tegyük. Bár kínos volt a helyzet, de az órák előtt muszáj volt legalább egy kólát meginnunk, hogy oda tudjunk figyelni. Hiába, aki nem szokott hozzá, az nehezen viseli a szomjazást!

A reggelik és a vacsorák viszont kárpótoltak minket. Mama Bibiye remekül főzött és különféle keleti finomságokat kóstolhattunk nap mint nap. Kiderült például, hogy chapatiból egy csomó féle van. A *futara*, vagyis a napnyugta utáni első vacsora nagy esemény és ilyenkor a rokonok, barátok gyakran meglátogatják egymást. Mi is megismerkedhettünk a család más tagjaival is. A zanzibári emberek igen mobilisak, aminek történeti okai is vannak. Őseik közül sokan érkeztek Keletről, főleg Ománból, szállásadóink is innen származott. Mivel évszázadok óta kereskedtek, sokat kellett hajóznuk, ezért ma sem számít ritkaságnak, ha valaki máshol vállal munkát. Bibiye egyik fia például Jemenben dolgo-

zott évekig az olajiparban és most Törökországba készül. Évente több hónapot volt távol a családjától, amit nehezen viselt mindkét fél. Mivel a szigeten nem könnyű megfelelő munkát találni, ezért sokan kényszerülnek külföldre. Bibiye sógora meg egyenes ománi állampolgár volt, és rendőrként dolgozott ott.

Sajnos nagyon gyorsan elrepült a Zanzibáron töltött alig két hét. Nagyon sokat tanultunk és új barátokat szereztünk. Az itteni emberek kedvessége és segítőkészsége olyan többletet jelentett, ami erőt adott nekünk későbbi utunk folytatásához. A megszerzett szuahéli nyelvtudás pedig nagyon hasznosnak bizonyult az építkezésen. Mindketten annak reményében búcsúztunk el ottani barátainktól, ismerőseinktől, hogy viszontlátjuk még egymást. ☀

A Tanzánia Barátai Alapítvány honlapjának címe:
www.tanzania-baratai.hu